

Iwona Jazukiewicz

ORCID: 0000-0002-1562-6845

Uniwersytet Szczeciński

Marzena Chrost

ORCID: 0000-0003-3309-6574

Akademia Ignatianum w Krakowie

Wprowadzenie

Człowiek jest gospodarzem świata. Jako byt rozumny, wolny i zdolny do miłości, ponosi odpowiedzialność za siebie i świat. Refleksja nad współczesnym stylem życia prowadzi do wniosku, że człowiek zbyt często gloryfikuje wolność, natomiast ucieka od odpowiedzialności. Prymat wolności sprzyja kreowaniu subiektywizmu i relatywizmu. Względność wartości, norm i zasad sprawia, że człowiek zatracca stałe odniesienie dla swojej harmonii wewnętrznej i zewnętrznej. Rodzi się w nim pewien rodzaj niewiedzy w zakresie tego, co jest godne uwagi, wysiłku, szacunku i miłości, a wobec czego można i należy pozostać zdystansowanym¹. Jest to niewiedza podstawowa, ponieważ dotyczy rozeznania prawdy i fałszu, dobra i zła, wartości wyższych, poczucia sensu i celowości. Żyjąc na obrzeżu lub poza tym, co istotne, człowiek doświadcza pustki egzystencjalnej i traci poczucie szczęśliwości. Są to naturalne konsekwencje życia w chaosie aksjonormatywnym. Jest on specyficzną „propozycją” współczesnego świata, alternatywną wobec stylu życia według stałych odniesień do wartości i norm regulujących życie indywidualne i społeczne.

Warto zauważyć, że specyfika współczesnego życia nie bierze się znikąd – to człowiek nadaje mu oblicze. Odnosząc się do życia

¹ H. Romanowska-Łakomy, *Fenomenologia ludzkiej świętości. O sakralnych możliwościach człowieka*, Warszawa 2003, s. 42.

w określony sposób, czyni je wartościowym lub bezsensownym, bezpiecznym lub pełnym zagrożeń. Wszelkie zmiany w tym wymiarze są więc nie tyle kwestią nauki czy polityki, ale przede wszystkim wychowania. Warunkiem przekształcenia chaosu w aksjonormatywny ład jest mądre ukierunkowanie pracy własnej człowieka ku moralnemu dobru w poszczególnych wymiarach jego psychospołecznego funkcjonowania. Do refleksji w tym zakresie zapraszają Autorzy niniejszego numeru „*Studia Paedagogica Ignatiana*”.

Część podstawową numeru stanowią artykuły i rozprawy. Rozpoczyna ją tekst Andrzeja Ryka pt. *Doświadczenie wspólnoty osób jako źródła przezwyciężania chaosu aksjonormatywnego współczesnego świata. Rozważania w perspektywie koncepcji Dietricha von Hildebranda*. Na podstawie myśli niemieckiego filozofa i teologa katolickiego autor artykułu zaprosił do refleksji istotnej dla jakości codziennego bycia. Człowiek jest przecież powołany do bycia szczęśliwym. Szczęście ma wspólnotowy charakter i jest adekwatne do relacyjnej natury człowieka. Minimalistycznym podejściem jest więc dbałość o szczęście w subiektywnym odczuciu. Człowiek jako byt rozumny i zdolny do miłości może, jeśli zechce, przekroczyć egoistyczne rozumienie własnego indywidualizmu i troszczyć się o to, by inni byli z nim szczęśliwi.

Kategorią związaną z kształtowaniem jakości codziennego życia jest nadzieja. Stanowi ona przedmiot zainteresowań Andrzeja Michała de Tchorzewskiego w artykule pt. *Nadzieja – cnota usprawniająca jakość życia współczesnego człowieka*. Uzasadnione jest potraktowanie nadziei jako cnoty, skoro od czasów antycznej Grecji właśnie w tym słowie przekazywana jest egzystencjalna refleksja o kształcie dobrego życia w wymiarze moralnym. Pedagogika nadziei określa jej miejsce i rolę w rozwoju osobowości człowieka. Świadome staranie o nią, podjęte przez osoby wychowywane i wychowujące, jest konieczne dla ukształtowania mądrego bycia w czasach chaosu aksjonormatywnego.

Przedmiotem teoretycznej analizy w przedłożonym numerze jest refleksyjność. Marzena Chrost postrzega ją jako wyzwanie z powodu dostrzegalnych deficytów refleksyjności w życiu codziennym. W artykule pt. *Refleksyjność wyzwaniem współczesnego świata* przedstawiła wymiary refleksyjności, koncepcję odnoszącą się do refleksyjności i bezrefleksyjności oraz wykazała, że refleksyjność jest ważnym

zadaniem rozwojowym. To swoiste zaproszenie Czytelnika do „refleksyjności nad refleksyjnością” jest dobrym ćwiczeniem umiejętności niezbędnej dla prawidłowego rozeznawania sytuacji i znaczeń w czasach chaosu wartości i norm postępowania.

Droga wyjścia z chaosu aksjonormatywnego prowadzi przez wartości. Takie przekonanie stało się przesłanką tekstu Renaty Królikiewicz pt. *Wprowadzanie w świat wartości w czasach chaosu aksjonormatywnego*. Autorka zadała pytanie najważniejsze w tym zakresie z pedagogicznego punktu widzenia: Jak wprowadzać dzieci i młodzież w świat wartości? Odpowiedzi poszukiwała wraz ze swoimi studentami w ramach seminarium dyplomowego.

Interesujące spojrzenie w kontekście chaosu aksjonormatywnego zaproponował Piotr Goniszewski w artykule pt. *Relatywizm wartości i norm współczesnego świata z perspektywy filozofii biblijnej*. Autor porównał sytuację ponowoczesnego chrześcijanina i wyznawcy starożytnego judaizmu, omawiając kulturę ponowoczesną oraz hellenistyczną na podstawie fragmentów Księgi Koheleta oraz Księgi Mądrości. Podsumowaniem jest udana próba aktualizacji postaw autorów biblijnych wobec hellenizmu w kontekście ponowoczesnego chrześcijaństwa.

Kontynuacją teologicznych rozważań jest artykuł Radosława Mazura pt. *Nauczanie religii młodzieży w chaosie aksjonormatywnym współczesnego świata*. W artykule zostały wskazane dwojakiego rodzaju źródła chaosu, przedstawiona koncepcja nauczania religii na podstawie analizy dokumentów katechetycznych oraz uzasadniona funkcja specyficznych treści katechezy młodzieży w kontekście kształtowania fundamentów życia dorastających i przewyżczania chaosu aksjonormatywnego.

Kolejny tekst został umieszczony w dziale „Raporty z badań”, ponieważ jest analizą materiału empirycznego. Iwona Jazukiewicz w artykule pt. *Moralne korelaty nastawień wobec pracy kandydatów na nauczycieli-wychowawców* uzasadniła hipotezę, że zachodzi znaczący statystycznie związek pomiędzy nastawieniem wobec pracy a wartościami i uczuciami moralnymi badanych osób. Obliczenia statystyczne wykonane zostały w modelu korelacyjnym. Szczegółowe wyniki badania mogą być źródłem refleksji nad aksjologicznym wymiarem pracy, który jest szczególnie istotny w zawodach sprawowanych w relacji z drugim człowiekiem i w poczuciu odpowiedzialności za niego. Jest to refleksja pożądana w czasach chaosu aksjonormatywnego.

Wartością numeru są także dwie recenzje książek. Krystyna Duraj-Nowakowa wskazała walory publikacji Barbary Klasińskiej pt. *Warsztat pracy oraz nauki studentów pedagogiki* (Kielce 2017). Z kolei Edward Walewander zachęcił do zapoznania się z monografią Elżbiety Orzechowskiej pt. *Duchowieństwo diecezji sandomierskiej w Powstaniu Styczniowym* (Sandomierz 2018). Całość numeru kończą trzy sprawozdania z konferencji naukowych odbytych w 2018 roku, których tematyka ma charakter interdyscyplinarny i jest istotna z perspektywy zagadnień poruszanych w niniejszym tomie.

Czytelnikom „*Studia Paedagogica Ignatiana*” proponujemy kolejny numer, którego zawartość może inspirować do refleksji własnej oraz dysputy naukowej o człowieku w kontekście chaosu aksjonomatywnego współczesnego świata. Zamierzeniem autorów było zaproponowanie sposobów przezwyciężenia chaosu. Pozostaje mieć nadzieję, że Czytelnicy zechcą zweryfikować je w praktyce.